

VYŠETŘENÍ MOZKOMÍŠNÍHO MOKU

**MUDr. Zdeňka Čermáková
OKBH FN Brno**

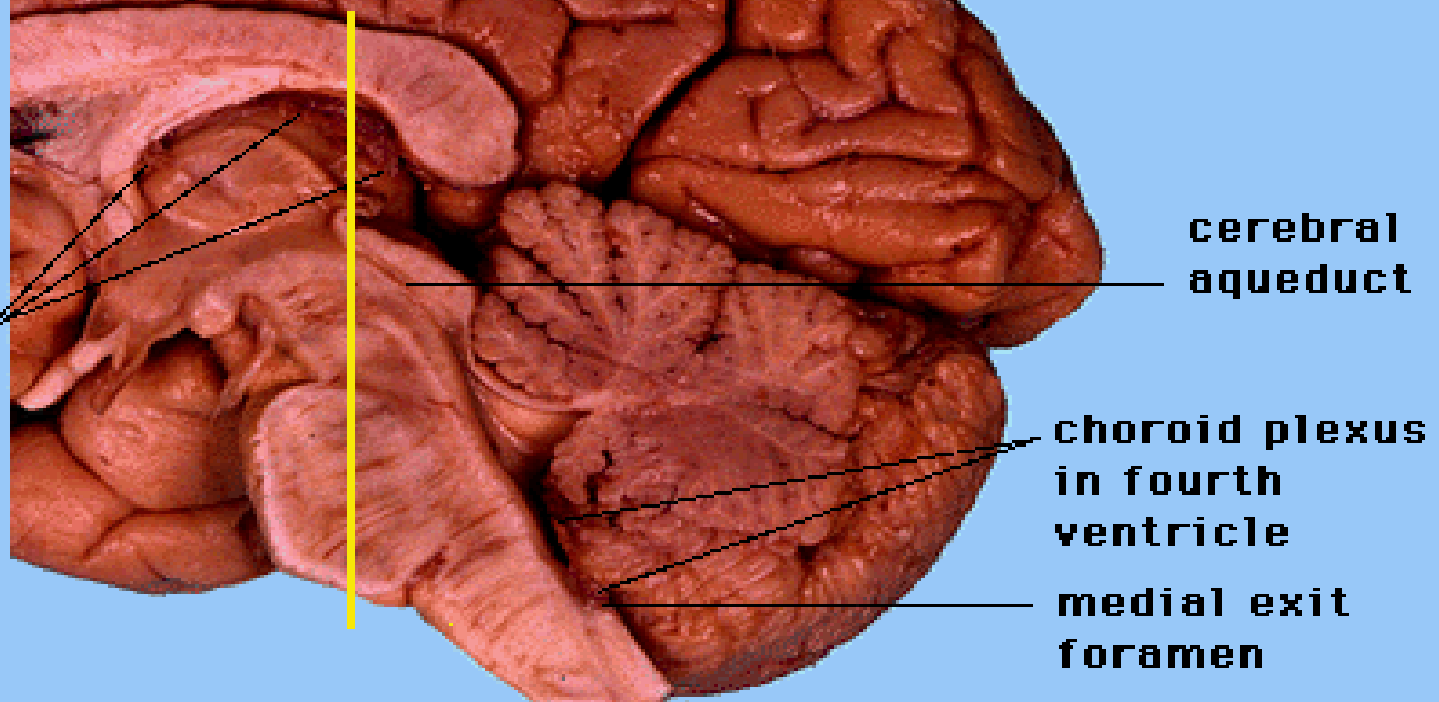
Fyziologie

- Čirá bezbarvá tekutina
- Vyplňuje komorový systém mozku, subarachnoideální prostor mozku a míchy
- Tři membrány – měkká plena mozková, arachnoidea, tvrdá plena mozková

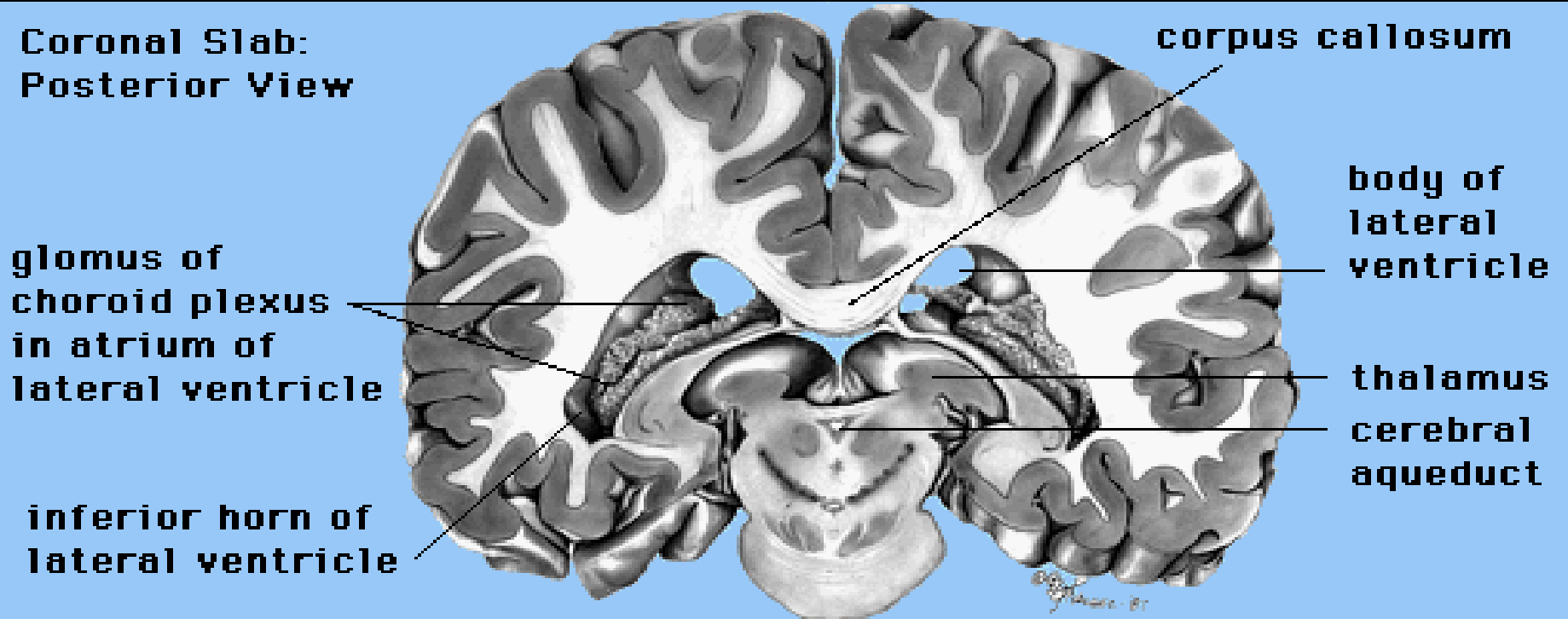
Tvorba likvoru

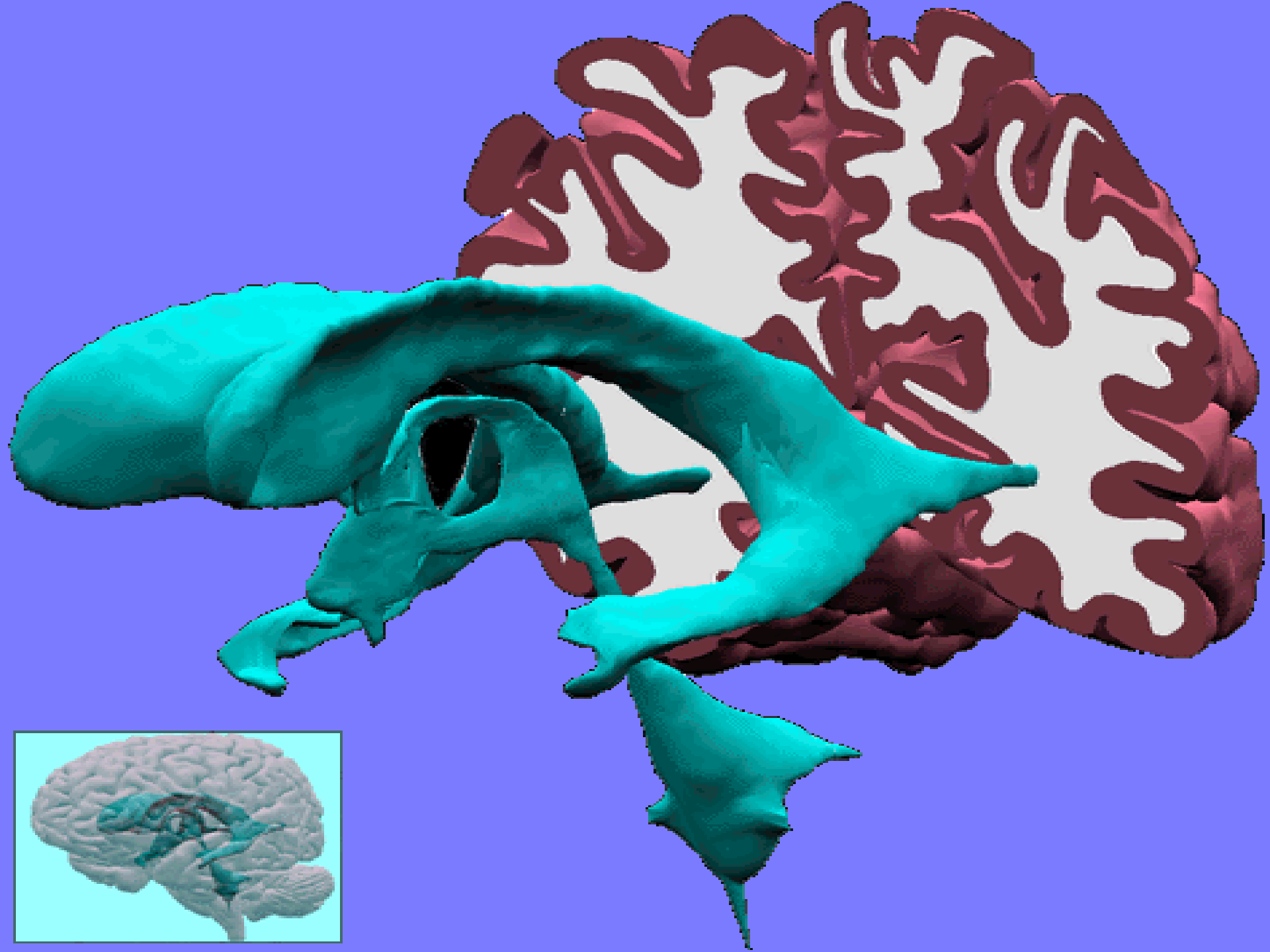
- Ultrafiltrace plazmy – $\frac{1}{2}$
- Aktivní sekrece – chorioideální plexy
- Přestup intersticiální tekutiny z mozkové tkáně
- Objem likvoru 150-180 ml
- Denní produkce 500-600 ml
- Resorpce do žilního a lymfatického systému

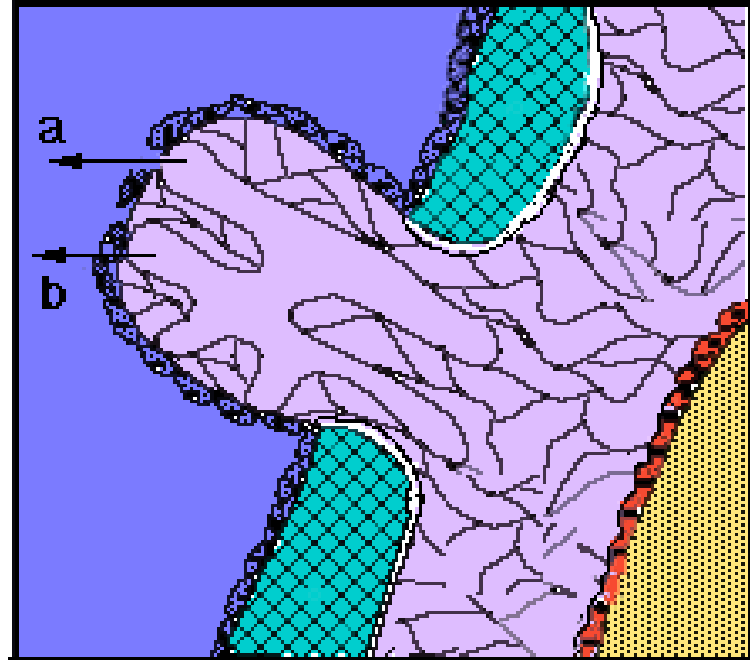
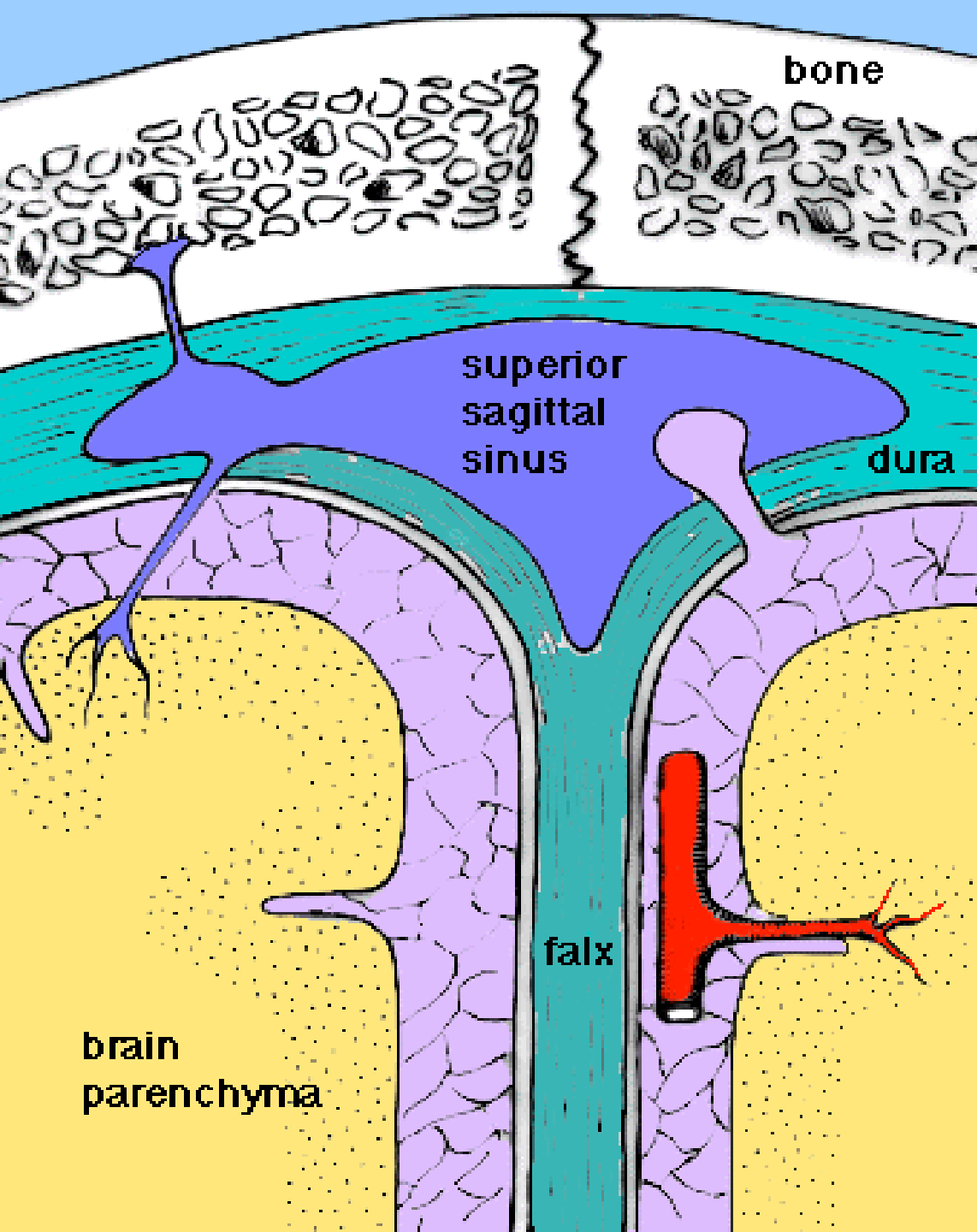
**Specimen:
Sagittal View**

**Coronal Slab:
Posterior View**

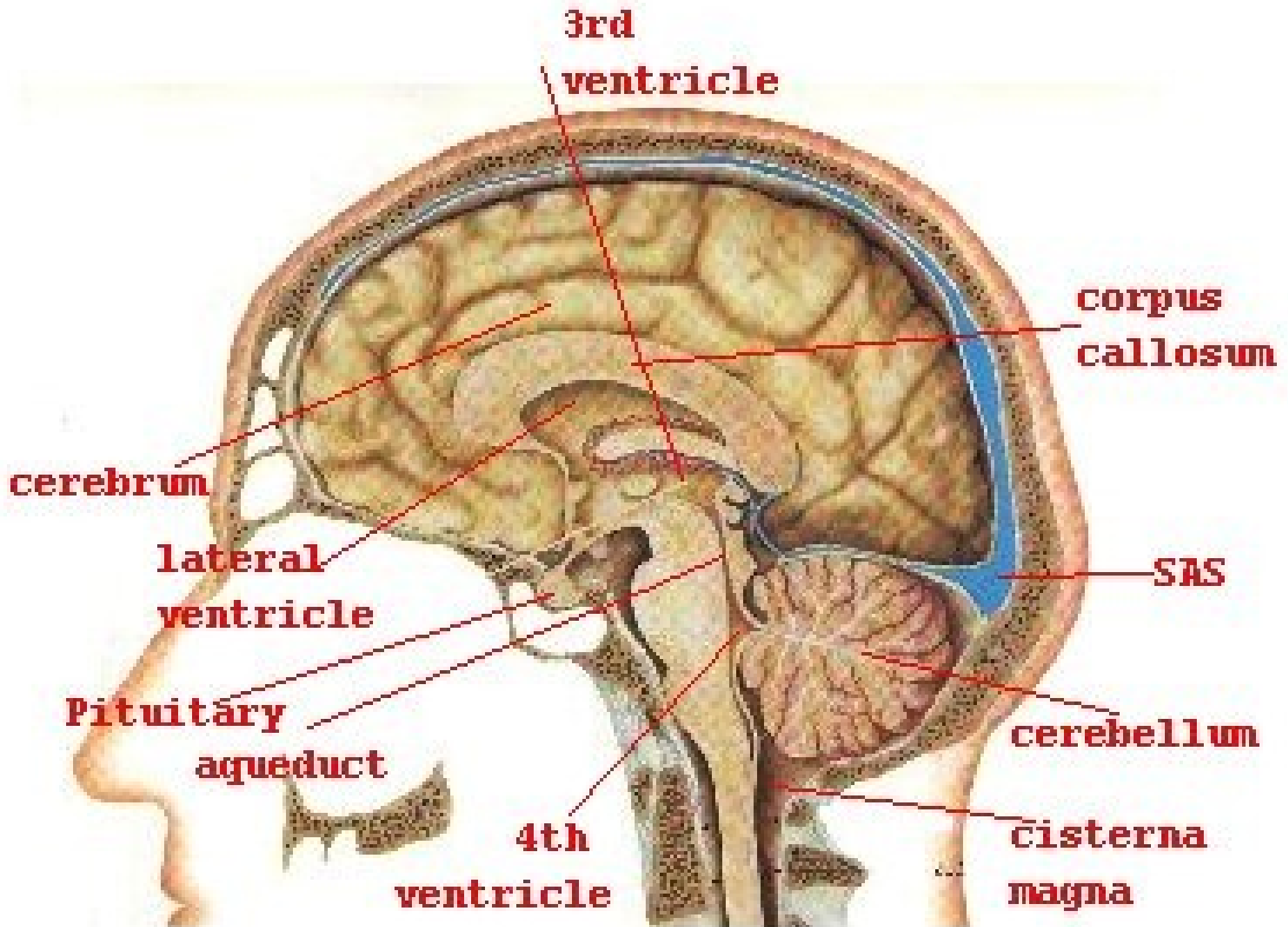

Above: arachnoid villus protruding into superior sagittal sinus

Left: superior sagittal sinus and falx in coronal section

Dura

Skull bone

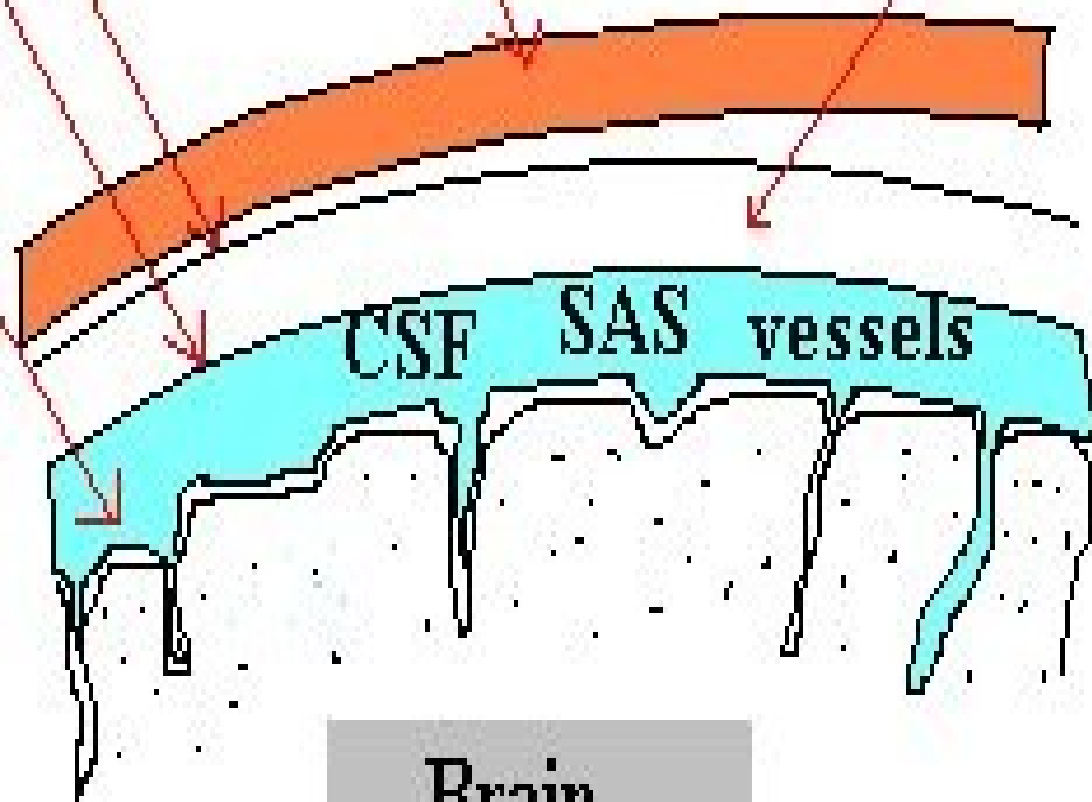
Subdural space

Arachnoid

Pia mater

CSF SAS vessels

Brain

Ependyma (ventricular lining)

Intervent. foramen

aqueduct

choroid
plexus

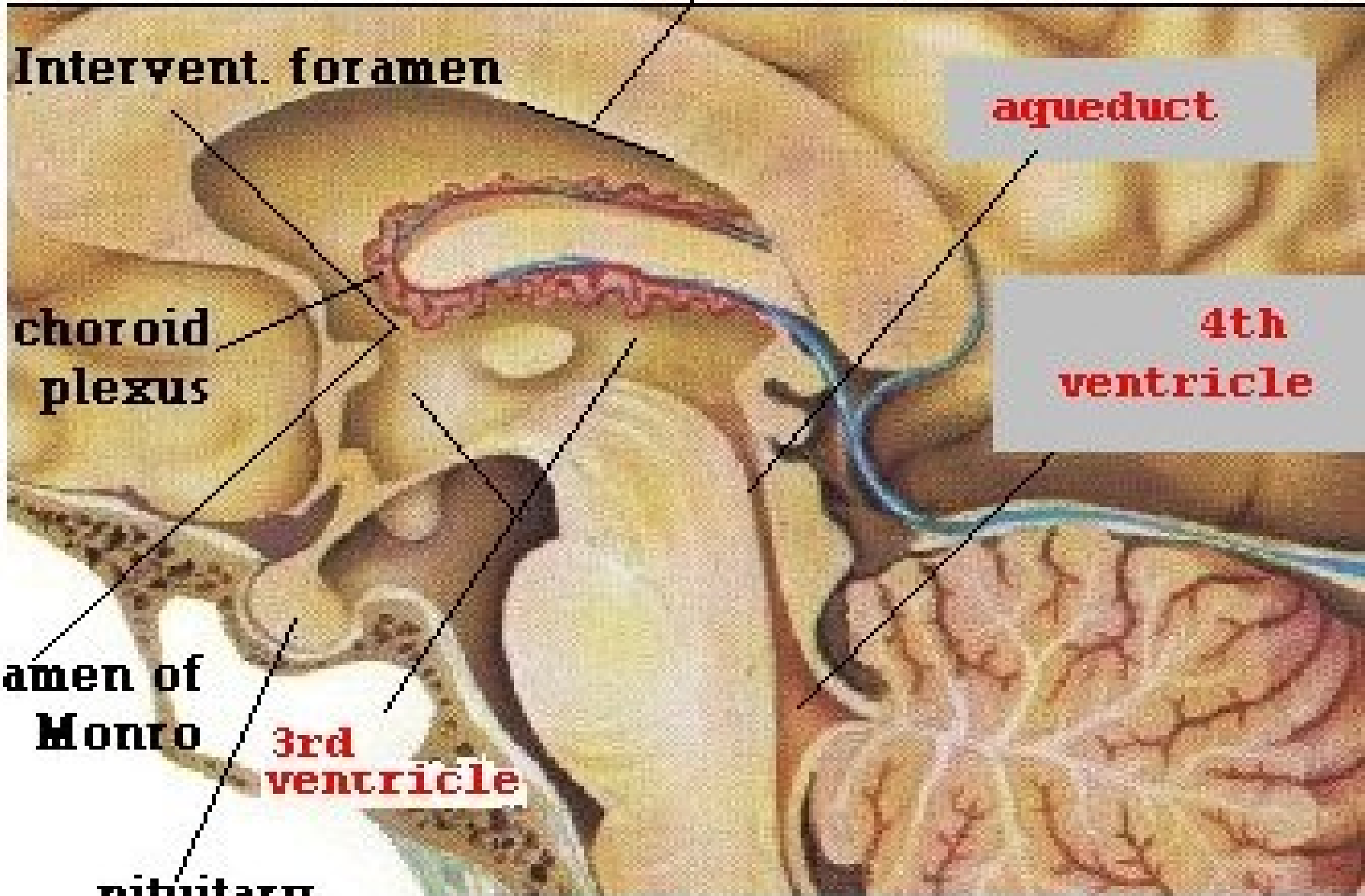
4th
ventricle

Foramen of
Monro

3rd
ventricle

pituitary

Magnified view of brain sagittal section

Funkce

- Mechanická ochrana mozku a míchy
- Ochrana proti patogenům
- Přísun živin, hormonů
- Homeostáza

Hematoencefalická bariéra

Stálá výměna látek – plocha asi 9m²

- krev – likvor
- mozek – likvor
- krev – mozek

Mechanismy – mechanické,
enzymatické (specifické přenašeče..)

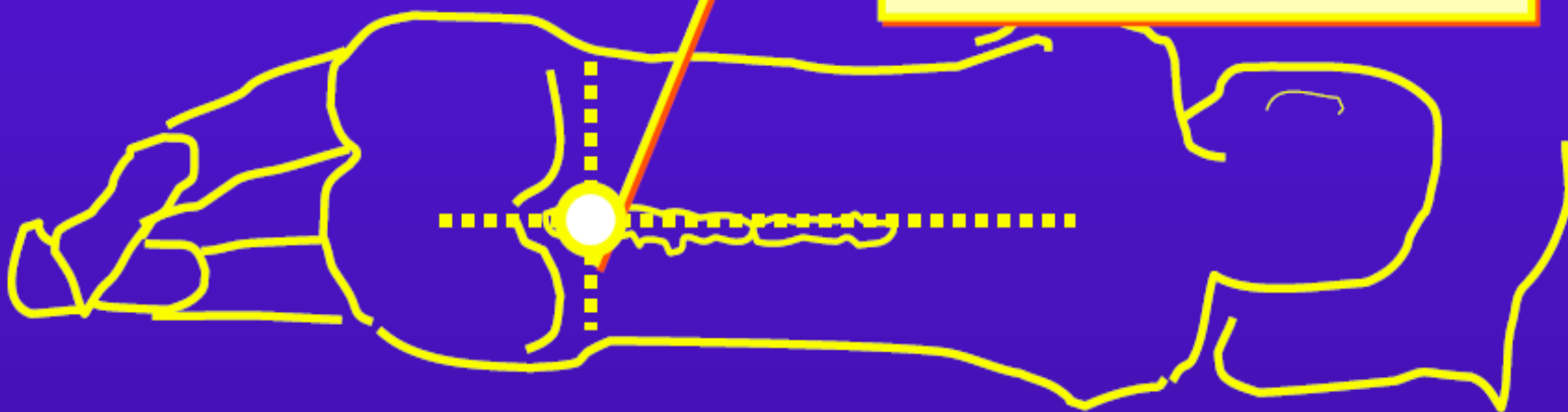
Odběr

- Lumbální punkce
- Subokcipitální, ventrikulární
- Rychlé doručení do laboratoře
(do 1 hod. od odběru)
- Krvavý likvor (nutno stočit do 10 min.)

Odběr likvoru

Lumbální punkce

Místo vpichu je na spojnici vrcholů kostí kyčelních a křížení s páteří v místě L4

Odběr se provádí pomocí jehly s mandrenem do sterilních zkumavek.
Množství u dospělého činí 10-15 ml.

Vzhled

- Čirá, bezbarvá tekutina
- Zákal – hnisavé záněty
- Barva – xantochromní (nažloutlá)
  hnisavý zánět, obstrukce, starší
  krváčení, vysoký S-bilirubin
  – sanguinolentní (načervenalá)
  příměs krve – krváčení, arteficiální
  příměs

Čirý, bezbarvý

Zakalený

Nažloutlý

Sangvinolentní

Základní vyšetření

- Počet elementů a erytrocytů –kvantitativní cytologie
- Kvalitativní cytologie- trvalý cytologický preparát
- Celková bílkovina
- Glukóza
- Laktát

Další doporučená vyšetření

- Spektrofotometrie
- Albumin
- Imunoglobuliny
- Beta2 mikroglobulin
- Specifické proteiny
- Specifické protilátky (infekční agens, k antigenům CNS)

Mikrobiologické vyš., mykologické, parazitologické

Průkaz nukleové kyseliny (borrelie...)

Celková bílkovina

- Fyziologická hodnota 0,15 - 0,40 g/l (stoupá s věkem)
- Zvýš. CB – záněty (porucha hematoencephal. bariéry)
  - porucha cirkulace likvoru
  - intratekální syntéza Ig

Glukóza

- Základní energetický zdroj nervové tkáně
- Hladina závisí na glykémii (60% sérové hladiny)
- Snížení: bakteriální meningitida
nádory
krvácení

Laktát

- Fyziologická hodnota 1,2-2,1 mmol/l
- Nezávisí na plazmatické koncentraci, prakticky neprochází přes hematoencephalickou bariéru
- Zvýšení:
  - Záněty – rozlišení virové a bakteriální meningitidy (produkován hlavně bakteriemi při anaerobní glykolýze)
  - Poruchy zásobení mozku kyslíkem – ischemie, krvácení
  - Zvýšení intenzity metabolismu – nádory

Albumin

- Syntetizován v játrech, do likvoru se dostává přes HL-bariéru
- Slouží k posouzení funkčnosti HL-bariéry
- Albuminový kvocient

$$Q \text{ albumin} = \text{CSF alb.} / \text{S alb.}$$

Imunoglobuliny

- Zdroj – sérum (přechází při poruše bariéry)
  - intratekální syntéza – lokální syntéza Ig při onemocnění CNS spojeném s imunitní reakcí (roztroušená skleróza)

Intratekální syntéza Ig

- 1. Výpočet dle Reibera
- 2. Izoelektrická fokuzace – průkaz oligoklonálních proužků

Výpočet dle Reibera

- 1. $Q_{Lim}(IgG) = 0.93 \times \sqrt{(Q_{alb})^2 + 6 \times 10^{-3}} - 1.7 \times 10^{-3}$
 $Q_{Lim}(IgA) = 0.77 \times \sqrt{(Q_{alb})^2 + 23 \times 10^{-3}} - 3.1 \times 10^{-3}$
 $Q_{Lim}(IgM) = 0.93 \times \sqrt{(Q_{alb})^2 + 6 \times 10^{-3}} - 1.7 \times 10^{-3}$
- 2. $IgG_{Loc} = (Q_{IgG} - Q_{lim_{IgG}}) \times IgG_s \text{ (mg} \times 1^{-1}\text{)}$
- 3. $IgG_{ITH} = (1 - Q_{lim_{IgG}}/Q_{IgG}) \times 100\%$

Izoelektrická fokuzace

- Elektroforéza v gradientu pH – rozdělení podle izoelektrického bodu jednotlivých bílkovin
- Současně se analyzuje i sérum
- Významný je nálezn, kdy nacházíme proužky v likvoru, které nejsou v séru – znamená intratekální syntézu Ig

HYDRASYS H-C 4011

pipette

Control panel of the Hydrasys H-C 4011 pipette, featuring a central LCD screen, a numeric keypad (0-9), and several function buttons including 'START', 'STOP', 'HOLD', and 'HOLD'. There are also green indicator lights on the left and right sides of the panel.

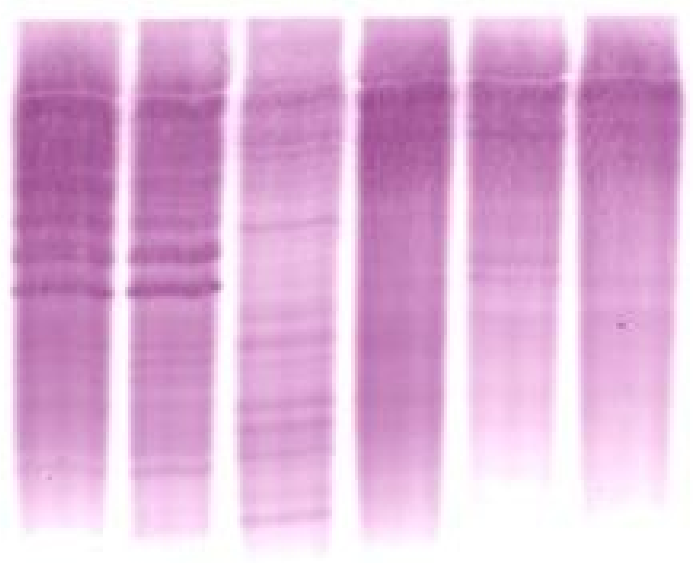
PRONIPACE 0
1 L
na 2 ml 0

PRONIPACE 0
1 L
na 5 L

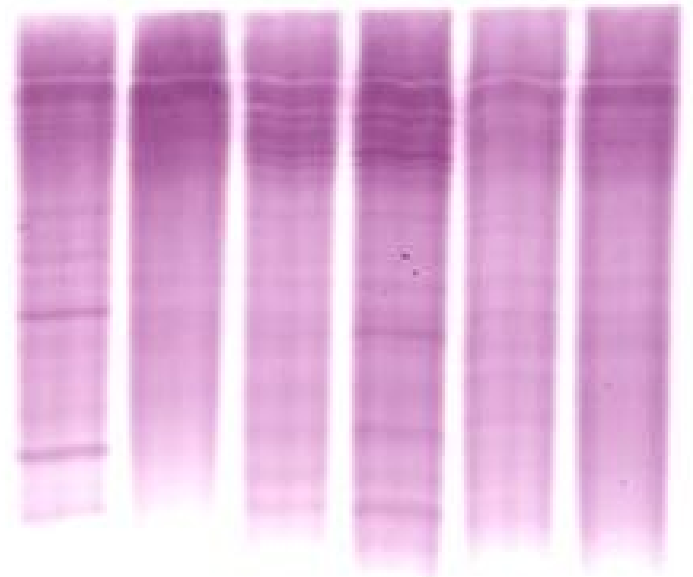
HFACE

HFACE

L S L S L S

L S L S L S

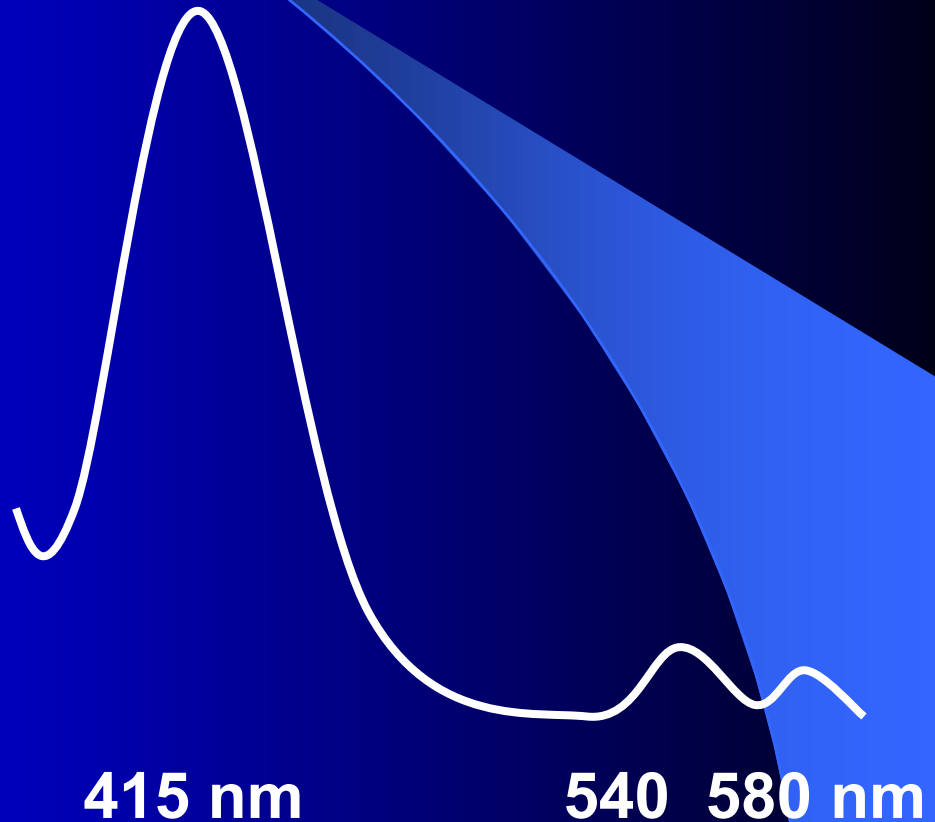

Spektrofotometrie likvoru

- Registrace absorbance v oblasti viditelného světla
- Při podezření na krvácení, přibližné údaje o stáří krvácení

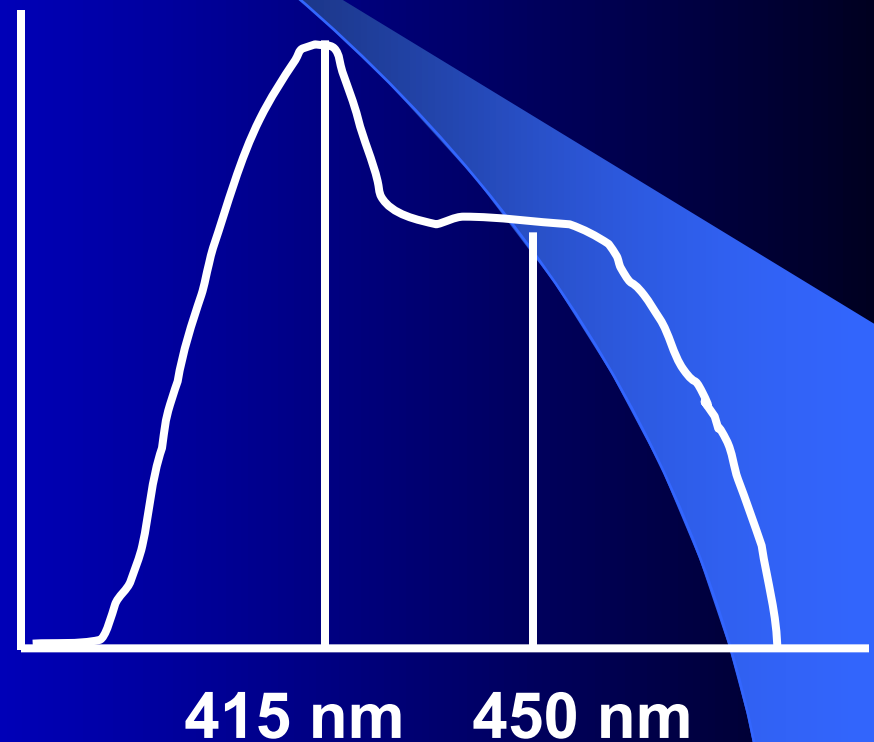
Oxyhemoglobin

- maximum při 415nm
- 2 minoritní vrcholy 540nm, 580nm
- objevuje se za 4-8 hod. po začátku krvácení

Bilirubin

- maximum při 450 nm
- maxima dosahuje 3.den od začátku krvácení, přetrvává až 3 týdny

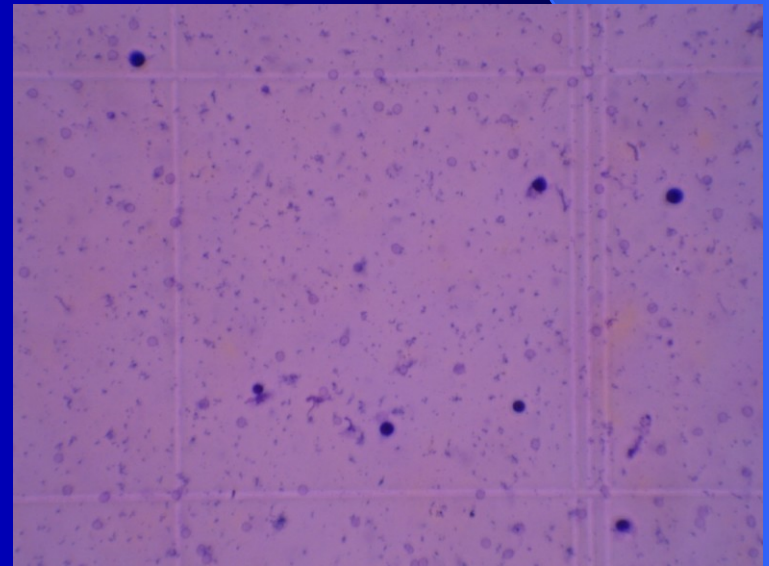
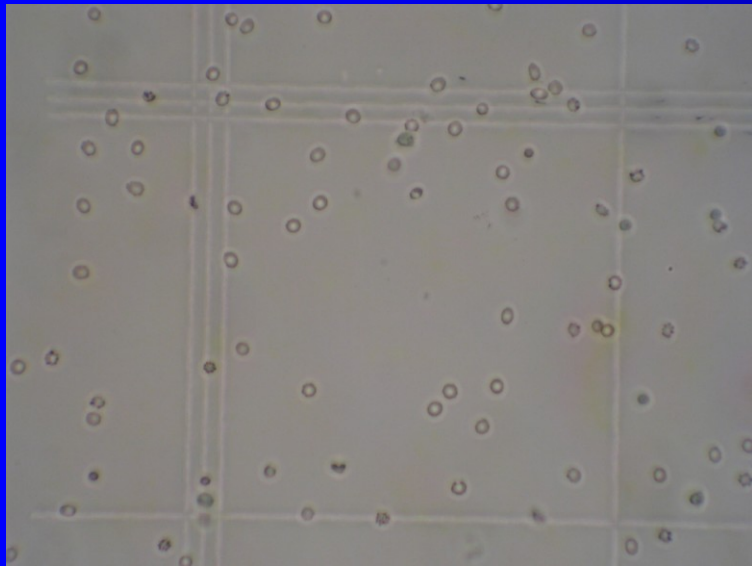
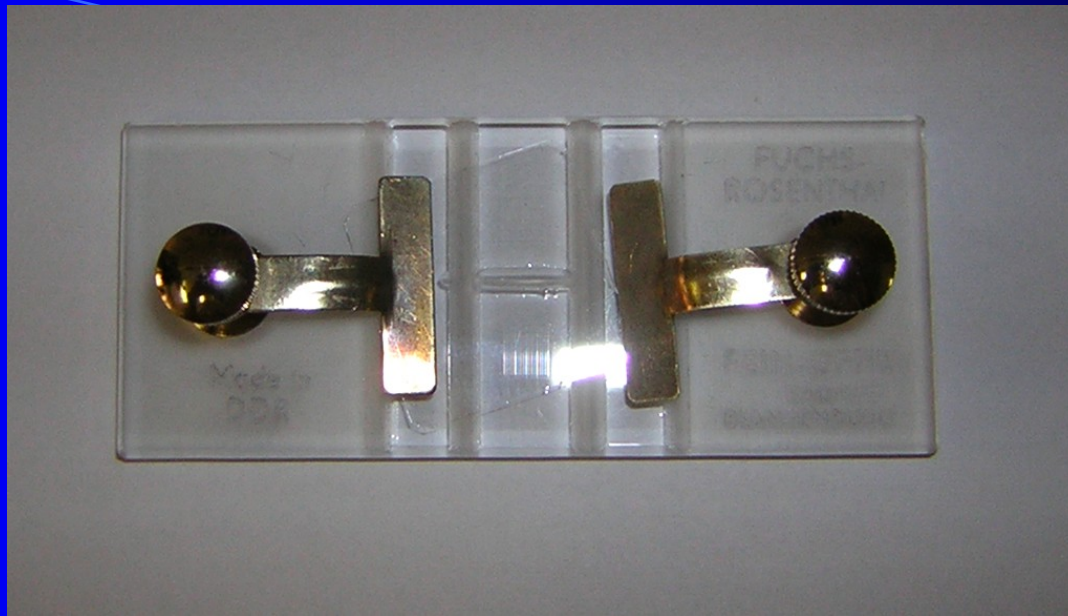

Cytologie likvoru

Kvantitativní

- Fuchs Rosenthalova komůrka (objem 3 μl)
- počet elementů/ μl
- barvení roztokem kys. fuchsinu
- málo spolehlivá diferenciacce jaderných elementů
- ref.meze : 0-3 elementy/ μl
(novor. do 15/ μl)

Kvalitativní

- Trvalý cytologický preparát
- Cytocentrifugace, cytosedimentace
- Obarvení (podle Pappenheima)
- Cytologická diagnostika –
zhodnocení zastoupení jednotlivých
buněčných typů, funkční stav buněk

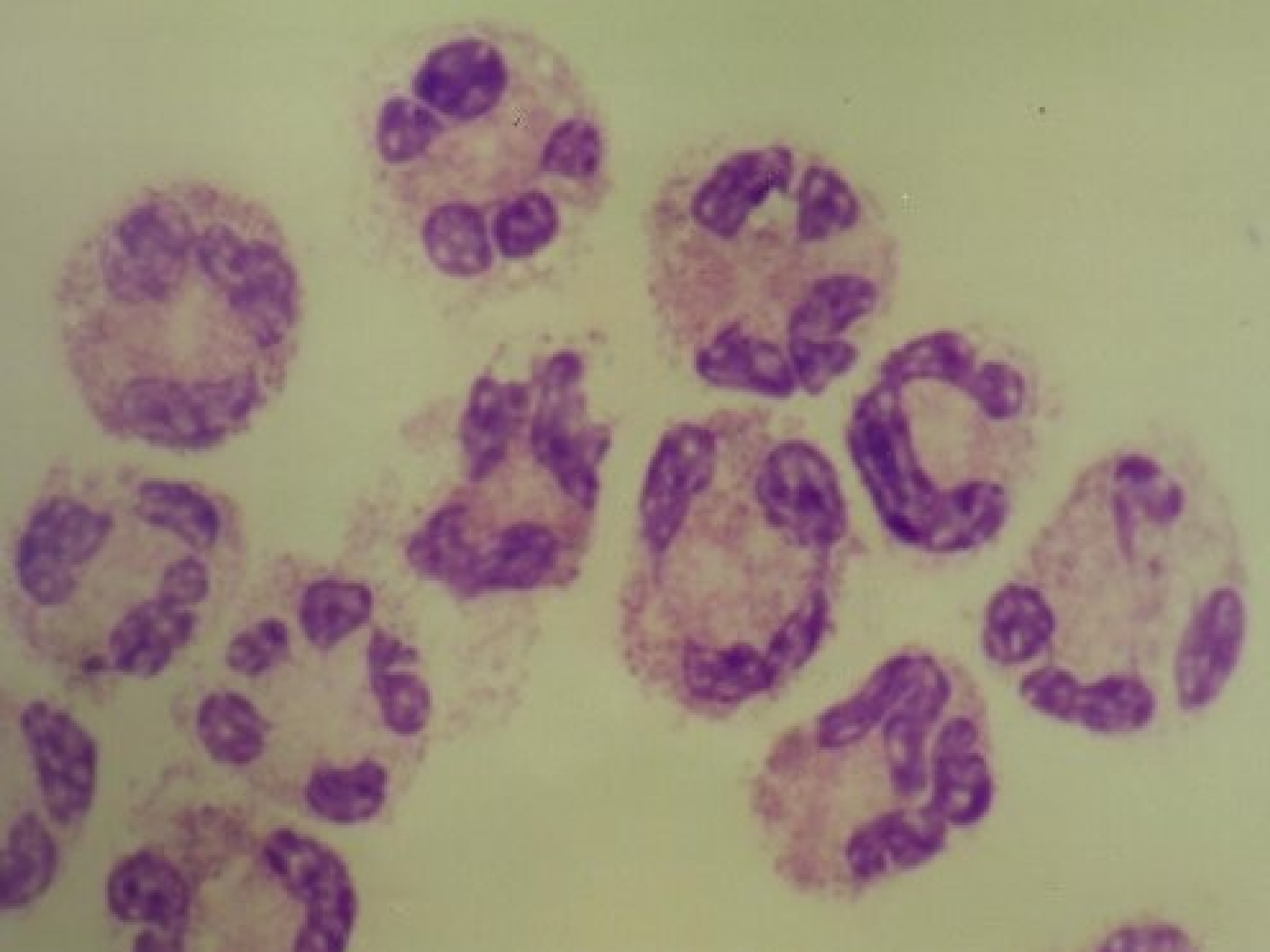
Typy buněk v likvoru

- Polynukleáry
- Lymfocyty
- Monocyty
- Tumorové buňky

Polynukleáry

- Zodpovědné za rychlou nespecifickou imunitní reakci, fagocytóza bakterií
- Výskyt v začátcích patologických procesů
- Krátká životnost, po splnění funkce hynou
- Bakteriální záněty

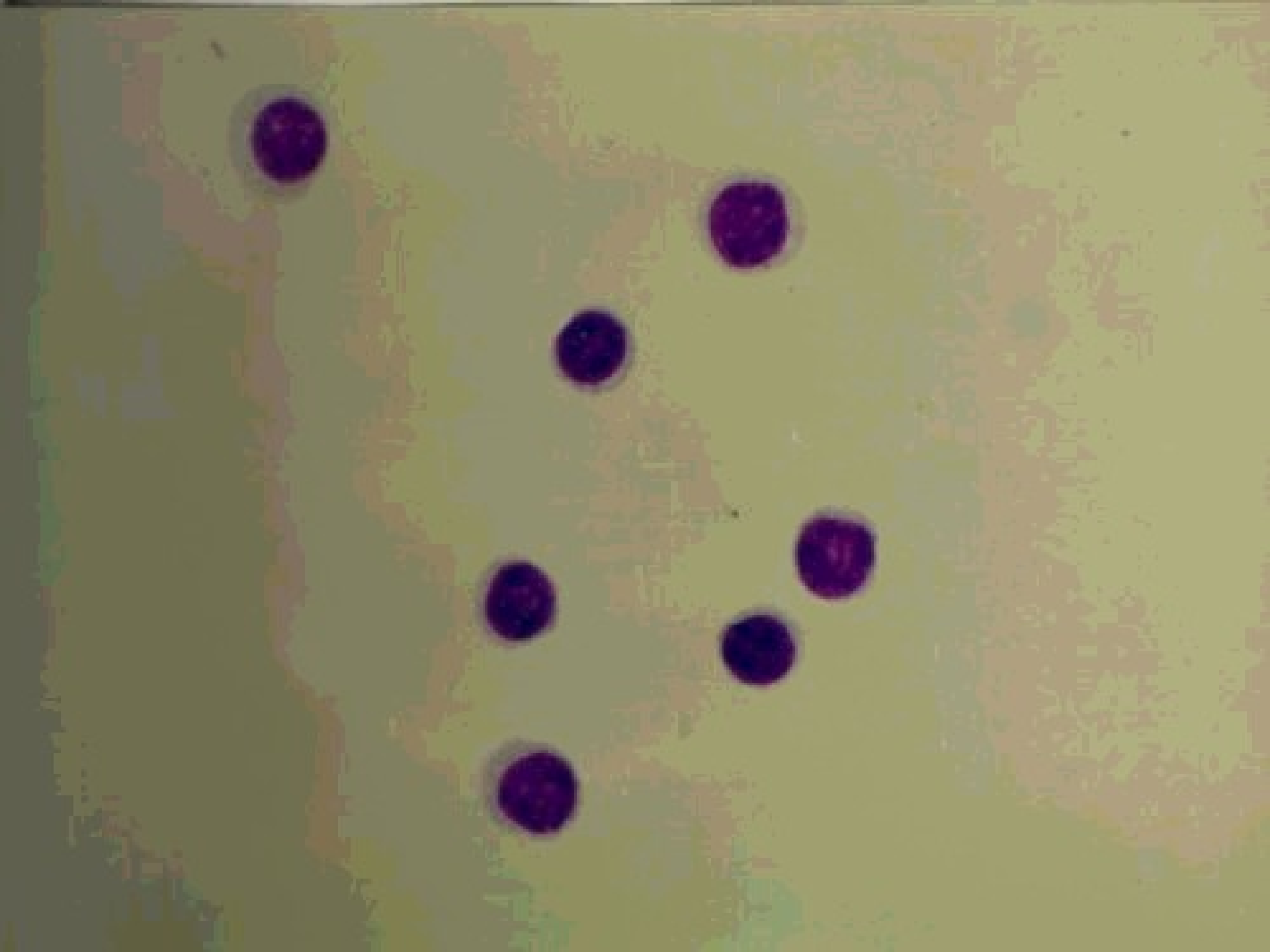

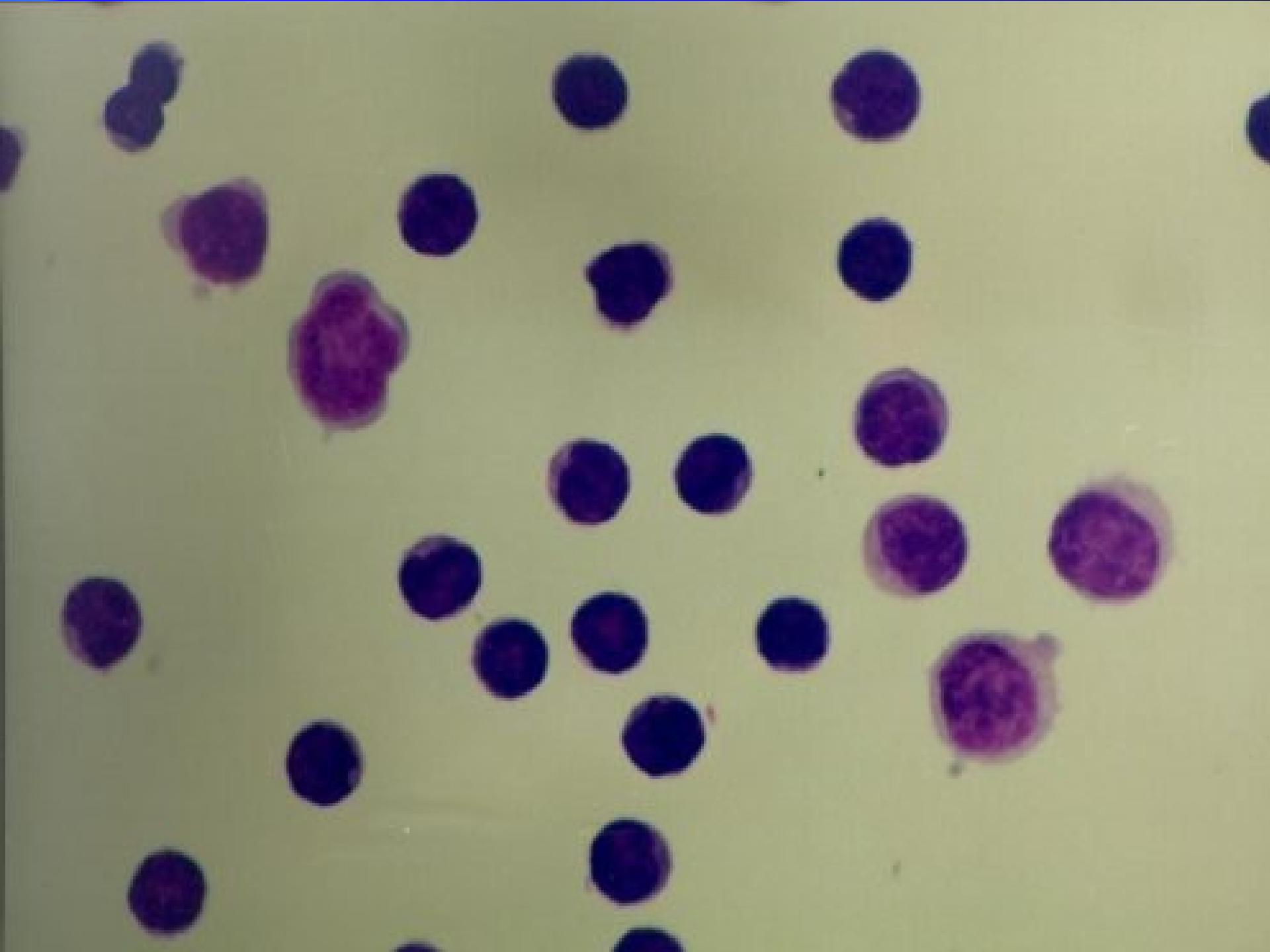

Lymfocyty

- Specifická imunitní reakce (pomalá, získaná)
- Produkce protilátek, cytolýza
- Virové záněty
- Autoimunitní záněty

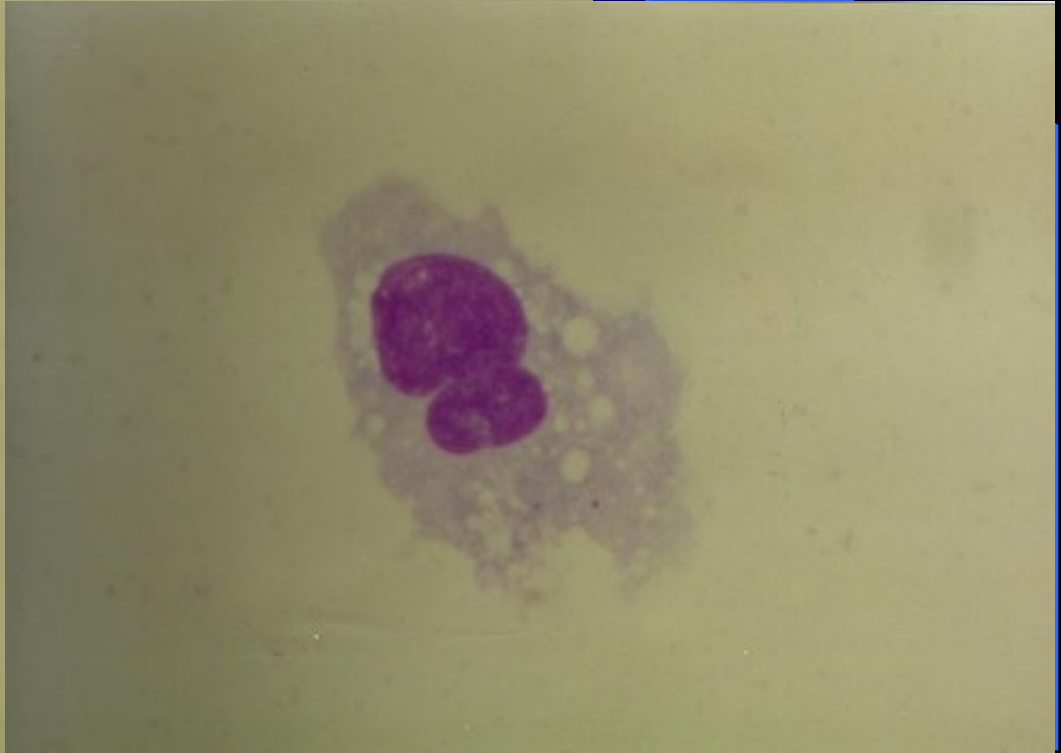
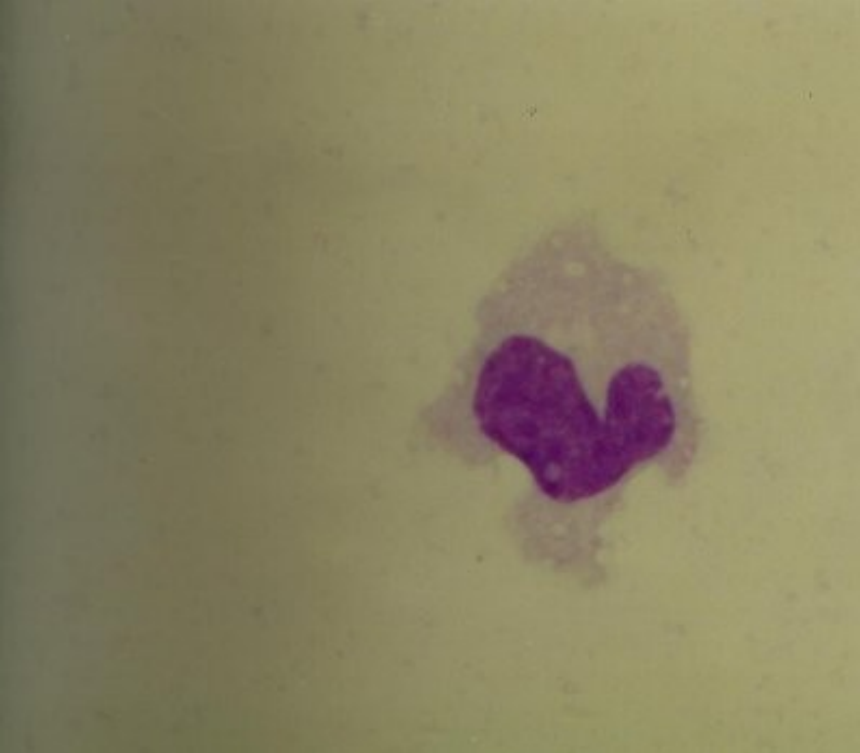

Monocyty

- Velká výkonnost, dlouhá životnost
- Nespecifická imunita
- Fagocytóza, úklidové reakce
- Virové záněty, poškození vlastních buněk

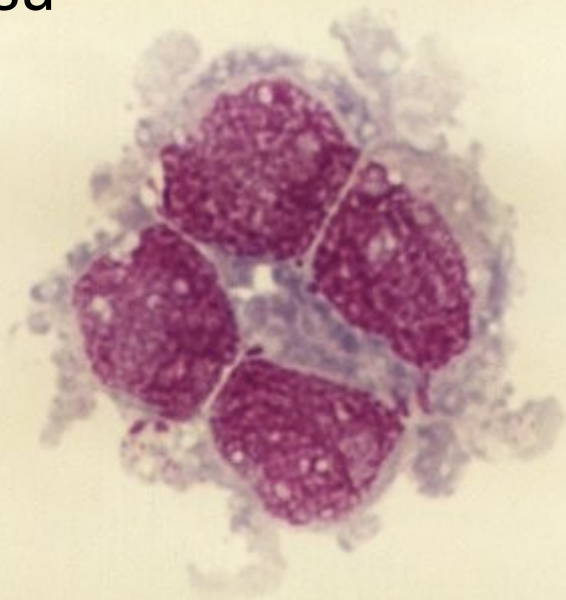
Tumorové buňky

- Nádory mozku
- Metastázy nádorů
- Hematologické malignity

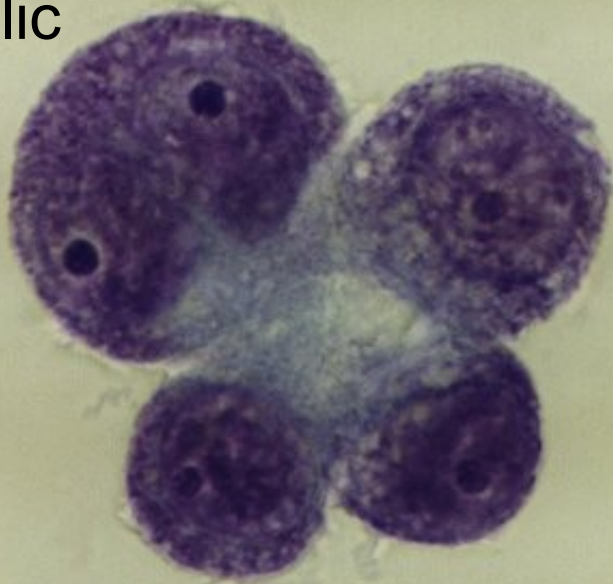
CA žaludku

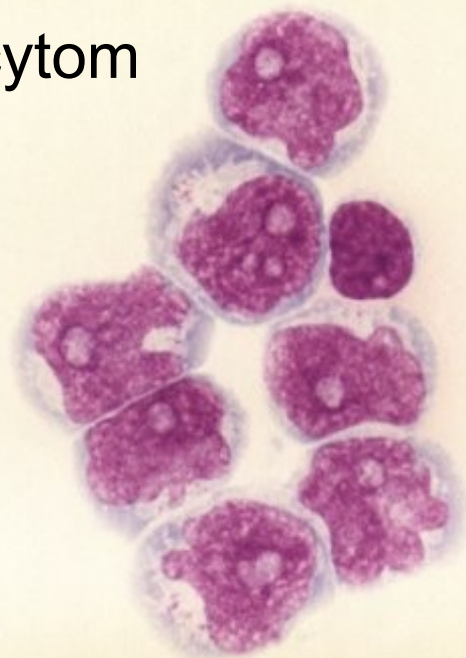
CA prsu

CA plic

histiocytom

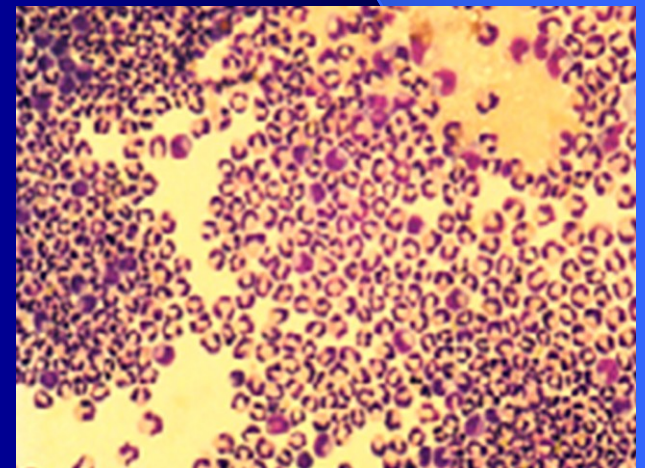

Fyziologický náález

- Oligocytóza
- Lymfocyty 50-80%, monocyty 20-50%
- Převaha klidových forem
- Žádné lymfoplazmocyty
- Žádné polynukleáry (vyjímka novorozenci a kojenci)

Bakteriální zánět

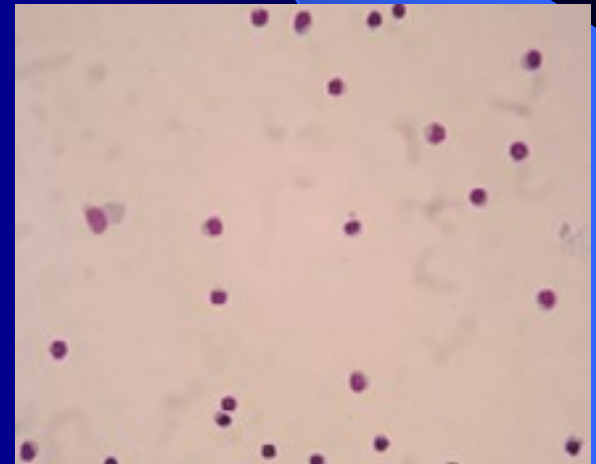
- Počet granulocytů vysoký (až tisíce)
- CB > 1 g/l
- Laktát > 4,2 mmol/l
- Glukóza výrazně snižena (až nulová)

Virový zánět

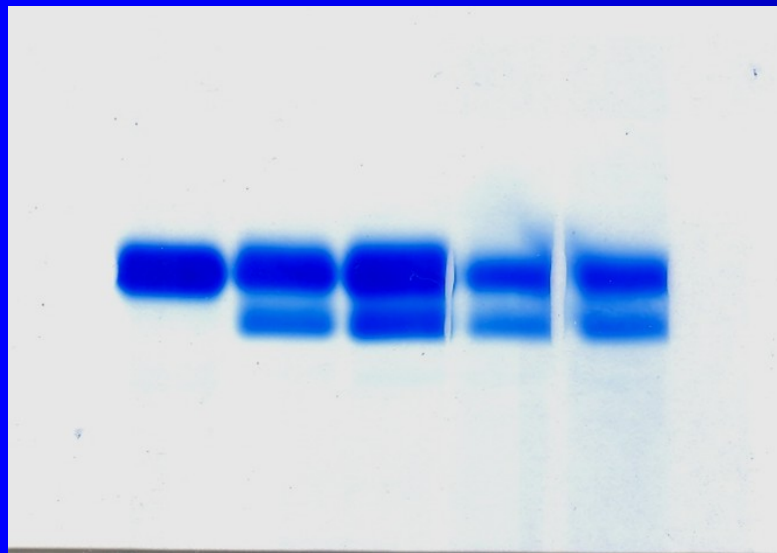
- Počet buněčných elementů různý – desítky, stovky
- Převaha lymfocytů, aktivované formy a přítomnost plazmocytů
- CB < 1 g/l
- Laktát < 4,2 mmol/l
- Glukóza
  - nedochází ke snížení

Průkaz přítomnosti likvoru

- V sekretech z nosu a ucha
- Specifická bílkovina β_2 transferin stanovení – elektroforéza s následnou imunofixací

Pozitivní

Negativní

